

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

Mért lehet maradhat Bódy polgármester?

A főváros hirdető-vállalatának panamai és botránnyal — A szibériai fogolyszöktető és az aranycsillagosok — Hatvany Lajos: Én és a forradalom — Vágó kormánybiztos és a központok elleni vizsgálatok

Egy fölösleges alak köhögése

Írta: Szép Ernő

A Népszava és Az Est — Vázsonyi Jenő a színházak bezárása ellen — Hajó Sándor darabjáról — Nagy Pál altábornagy és a harmincas honvédek borpénze

Nagy Ferenc másfélmillió tévedése

A munkapárt fel akar támadni — Lopott a herceg?

Síratom Nagyváradot
Weisz Manfréd a harctéren
stb. stb.

Egy szám ára 1 korona

EBYETEN
POLITIKAI
1919

112

✓

Lázár
Miklós
napilapja

DÉLI HIRLAP

Egy szám 20 fill.
Félévre ... K 80.—
Negyedévre K 15.—

Don Cäsar

Filmoperett 4 felv.

a belváros legelőkelőbb MOZGÓKÉP-SZÍNHÁZA

A CORSO

As előadások 1/4, 1/6 és 1/8-kor kezdődnek

Vihar után

(Star-film.) Dráma 3 felv.

URÁNIA : Sakálók :

4, 6 és 8 órákor

Francia filmjáték 5 részben.

MOZGÓKÉP-OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28. TELEFON 144-98

Előadások: 8-5-ig és 7-9-ig!

A TÁNCOSNŐ

Jongyel Menyhart színműve

ÖRDÖNGÖS KISASSZON

Vígjáték

A
nagy
eseményekről
meglepően
tudósít

a

PESTI NAPLÓ

ESZTENDŐ

karácsonykor megjelent forradalmi szá

NÉGY HÉT TÖRTÉNETE

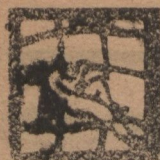
cimen a bolgár leszerelés napjától kezdve egészen a fegyverszünet aláírásáig közli a haldokló parlament, az ébredő Nemzeti Tanács, a forradalom és a belgrádi ut történetét. Ezernyi személyes és anekdotaszertül intim adat élénkíti a leírást, melyet **MATVANY LAJOS**, mint a legizgalmasabb napok és éjszakák tanúja vibráló érdekességtel előadásban jegyezt fel. — A tíz ives vaskos kötet megrendelhető a Pesti Napló kiadóhivatalában. A legérdekesebb detektívregényénél is érdekesebb olvasmány! **Ára 3.50 korona.** A Pesti Napló előfizetői, ha az Esztendőre is előfizetnek, a 3.50-es kötetet 1.50-ért kapják. — Tizenkét kötet Esztendő a legolcsóbb könyvtár!

ROYAL-APOLLÓ

Előadások 4 és 8 órákor.

A VÖRÖS LOBAGO

Dráma a világtörténelem napjából
4 felvonásban

AZ EMBER

Egy fölösleges alak köhögése

EZEK AZ ARCKÉPEK,

ezek kérem, amelyikeket most ki-
rakosgatnak az auzlagba. Az Est,
a Pesti Hirlap meg a Napló meg
Az Ujság auzlágjaiba, ezek a hire-
sek-nevezetesekek, ezek a világraszó-
listák, ezek a félelmes dicső hatal-
mas igazságosok, ezek igen, ez a
Wilson meg az a Clémenceau meg
ez a Foch meg ez a Lloyd George,
én nem tudom, ezek engemet nem
bírnak meghatni. Nézem kérem,
nézem én ezeknek a csuda nagy
férfiaknak a száját, a fülét, a hom-
lokát, a nyakkendőiket meg a gal-
erjüket, meg aztán megnézem a
hajukat, már amelyiknek haja van,
me nézem melyik miféle hajvá-
asztékot használ, a bajsztát ame-
lyiknek bajsza van, hogy hogy ka-
tatta, meg kérném nézegetem ott
az auzlag előtt az üvegen által a
szemőket, a két-két szemőket, ame-
lyeket a teremtő Teremtés a sze-
möldökszörűeknek az ereszete alá
tett oda be ámulatra gerjesztő szép
szimmetrikusan. A szemüket mondom
elfigyelem soká, még fel is fázik
éjt az auzlag előtt a lábom, oly
dévánkozva tudom a szemeket néz-
ni így/a fotografiákon. A szemek
kérem vissza tekintenek az ember-
nek a szemébe, a Foch két szeme,
meg a Wilson két szeme (cvikke-
rezve) meg a Lloyd George szeme,
meg Clémenceau urnak az a két
szeme. Körösek a szemek mind,
halovány fekete körlet van a szem-
nyílásnak a fejrjében, azon a kör-
leten belül meg egy érdeklő pont
van, éppen a közepében mind a fe-
ketés körletnek, oly formán van ot-
tan mint kérem a céltáblán a leg-
belső célpont. Onnét, ezekből a
pontokból képzeli jönni az ember

ezeknek az életőket, ezeknek az
uraknak. A szemőeknek az a söté-
titett szín körlete az ott messze,
hol ezek a nagy férfiak kéjes és
szenvedő testőkkel járnak, ott nem
tudom milyen szín lehet, lehet kék,
lehet fekete, lehet okker, lehet szür-
kés, lehet zöldszemű is. Itt az auz-
lagokban kérem mind olyan foto-
grafált szín. Igen, némelyik foto-
grafált szemről ki lehet találni hogy
az az életben kék szem. Azért mert
gyengédebb az ilyen szemnek a
nyomata. Világosabb. A szőke nők
fotografiáján látni, hogy szőke az
a nő, kék a szemének a színe. Néz-
nek az emberre vissza moadam
ezek, valami zavarhatatlan kitartás-
sal. Ezek nem hunynak ebben a
farkasszem nézésben, mert fotogra-
fálva vannak. Én kérem hunyok
mert én élő vagyok. Megvizitálom
kérem, azt tetszik hinni nem? de,
megvizitálom szép türelmesen me-
lyiknek mennyi őszülése van, meny-
nyi ránc van mindjőknek az ar-
cában, melyiknek hol termett sze-
mölcsé, meg hogy az ádámsutkája
milyet ugrik ki Wilsonnek meg a
többinek. Ez a Wilson, ez a vilá-
gós szín szemű ember, szürke sze-
me lehet vagy pedig szürkekék. Ér-
dekes kérem, hogy ez nem tudja,
ez a Wilson, hogy én gusztálom
őtet. Ő nem tudja hogy nézem.
Nem tud ez mindent, nem hát.
Nem kötnek le ezek az arcok, ezek
a nevek kérném. Nem hatnak rám.
Nem érzek annyi csudálatot irán-
tok, ezek iránt az emberek iránt,
mint amennyit egy pálcás orfeumi
bűvész iránt szoktam volt érezni.
Nem indul az a tisztelet bensőm-
ben irántok, ami például tanítók
meg doktorok előtt előveszen. Pe-
dig tudom, hogy ezek itten a vi-
lágsors balletjében az első sort lej-
tik. Nem érdekelnek ezek enge-
met, én nem tehetek róla. Nekem
itt ezeknek a világmegváltóknak

az arcképei közül csak egy tetszik: Jézus Krisztusnak az arcképe.

NEM AZERT MONDOM

mert véletlenül magyar vagyok. hanem nekem sokkal de sokkal unatottabbak most ezek a győzelmes nemzetek mint azok amelyek meg vannak bukva. Emezekben itten keservesség, szégyenlés, bánat meg zavar van, már mint ezeknek a vert országoknak az élő népségeiben. Ötödfél esztendeig a halál státiária alatt volt a világ. Mi az a háború? Mi az az embereken? Meghalás, iszonyodás, vadulás, gondok bajok hagymáza, végtagi, feji, béli, szívi lelki kinoknak fájdalomnak panoptikumai szörnyestélya. Most elmúlt. Kisapák, fiak, nők, unokaöccsök, vőlegények, szeretők, rokonok, barátok, kollégák meghaltak rémesen. Meg van szórva béna férfiakkal az emberi nagygyűlés. A május remény, a bergengóciái képzelet, a tengerentuli álom, az angyali jóhiszem, meg a pityók jókedv, meg a bari ártatlanság, meg a pojác tréfa, meg az erdei ábránd mind el van a világról veszve. A természet ki van száradva. Az ész lestrófolódott. A lélek, a lélek kék ürje csillagokkal ragyogott, a lélek az élet szeméjével rakodott meg mint valami rongyraktár. Az isten földjén a gyilkosság káinlélegzése van leülepedve. Igen. Élet, halál kezét törzdeltető tudhatatlanságok. A győzelmes országokban pedig királyok lovagolnak ünnepeket, elnökök hínótznak, üdv, éljen, virágok, zászlók, kivilágítások. Zenélés, himnuszdalolás. Öröm, büszkeség. Lábhok alatt a föld belsejében halottjaik ödöngenek sötétségben, még élnének, nem lehet feljönni vissza! A győzők örülnek. Ez a divat. Vigasztalan, vigasztalan ez, vigasztalan. Emberek örülnek halálon, nyomoron, gyilkosságon, utálatosságon, más hason szörű s bőrű teremtesek lealázásán. Emitt mondom sötét csend van, kárvallás, utálat,

nyavalygás. Ugy veszem mintha nemes isteni teremtesek belátása volna, az után ami itt volt most a világon. Ez így méltóbb. Háborut nem illik megnyerni, én úgy érzem. Ez nem annyira utálni való most nekem, ez a része Európának, mint az a másik.

Szép Ernő

VAZSONYI JENŐ fivére Vázsonyi Vilmosnak. Erről nem tehet, ez csak pech. Egyáltalán pechje van a rokonsággal, veje Faludi Gábornak, a Vigaszínház igazgatójának. Vázsonyi Jenő ugyan nem színész, de azért nagy szerepet játszik mostanában a pesti színházak táján: ő a szénkormánybiztos, tőle függ, hogy lesz-e előadás. Az kétségtelen, hogy nincsen szénünk, az is biztos, hogy a kormány ezt belátta és Vázsonyi ur megkérdezése nélkül jöttött a minisztertanács a színházak általános bezárása mellett. Másnap felébredt Vázsonyi Jenő és kedvence lapjában, a „Pester Lloyd“-ban rómülten olvasta, hogy bezárják a színházakat. Erre akcióba lépett és nem szűnt meg addig autózni, míg el nem intézte, hogy ezt a rendeletet hatályon kívül helyezték. Igenis, bizonyítani tudjuk, hogy Vázsonyi Jenő követelte, hogy a színházakban szabadjon játszani. Kérdésük: *Illő dolog-e az, hogy Vázsonyi ebben az ügyben egyáltalán beszél, amikor mindenkinek az jut eszébe, hogy ő veje Faludi Gábornak, annak a színházigazgatónak, akinek a színházak bezárása, vagy be nem zárása szüzetket jelent.*

AZ EMBER előfizetőit, akik hátralékban vannak és akiknek előfizetése január elsején lejárt, tisztelettel kérjük, hogy az előfizetési díjat postafordultával beküldeni sziveskedjenek. Kérjük egyúttal azokat, akiknél gyűjtőívek vannak, hogy az ívet az új előfizetőkkel és az előfizetési díjakkal együtt haladéktalanul küldjék be, hogy módunkban legyen a lapot megindítani. Minden barátunkat és hívünket arra kérjük, hogy Az Ember-nek új előfizetőket szerezzenek.

Polgármestert!

Kell se a Bódy.

Harrer

Árosházán odáig romlott min-
 hogy csak olyan ember terel-
 melyes irányba a főváros mun-
 aki sohasem élt benn a régi
 ázi éra szellemében, aki
 megfertőzve az eddigi gazdál-
 és a klikkuralom bacillusai-
 ember kell, a Bódyénál kü-
 elfogással, különb érzésekkel,
 és fából faragott, szűz egyé-

is oly régen volt, hogy
 új emberként köszöntöttük
 ármesteri székben. Akkor
 tudatot jelentett a számunk-
 gy Bárczy megy s az *akkori*
 z mértén ez a változás is ért
 t. Nem voltunk nagy vára-
 al Bódy irányában, aki józan
 ági érzeket ígért a parvenü
 Bárczy helyébe, de öröklött
 hozta magával a Samuk
 és G. Gusztávok félelmetes
 ágát. Súlyos ballasztként vet-
 régi, korrupt osztályközgyű-
 főváros pénzügyeit pedig a
 ülő Bárczy a legbotrányo-
 deficités állapotban hagyta

Az idő sem volt alkalmas
 hogy valami értékeset produ-
 — de így is *eleget tudunk*
get láttunk. A Glücksthalok
 bób Józsik továbbra is mérv-
 nyezők maradtak s a beigért
 kosságot csupán ott tapaszt-
 uk, ahol a legkevésbébbé sze-
 A tisztviselők, tanítók, mun-
 bórén spórolt a forradalomig
 y-rezsim is, ellenben az ösz-
 xuskiadások és városi színe-
 továbbra is megmaradtak,
 gszáporodtak. Ahelyett, hogy
 ásokat csökkentették volna,
 zetes dolognak vették, hogy
 gyonó pesti publikumot, a
 ban annyi oldalról uzsorá-
 s marcangolt munkás- és la-
 proletariátust sarcolják. Min-
 városi közszolgáltatás díját és
 a városi adót felemeltek,

mintaszerűen árdrágítottak. Hiába
 mondtuk többször is Bódynak, hogy
 kimélni kellene most a szegény em-
 bereket, ő ezt nem értette meg. Is-
 tenem, hogy is lehessen ezt meg-
 kívánni egy *budapesti városházi fő-*
tisztviselőtől, akinek Krausz Simon
 az atyjafia és pénzügyi tanácsadója
 s Glücksthal Samu sugalmazza neki
 a szociális szándékokat . . .

Bódy azt hitte, hogy azzal eleget
 tett a „szociális kívánalmaknak“,
 ha külön levélben válaszol a *Nép-*
 szava minden támadó cikkére. Na-
 gyon barátságos leveleket irt a
 Népszavának, a városi alkalmazot-
 tak egyre nagyobb arányu szervez-
 kedése azonban mégis kiugratta be-
 löle a dühödöt burzsoát és szivtelen
 Bárczy-tanítványt. Itt ütközött ki
 nála a régi stíl és szerencsétlen lépé-
 sekre ragadtatta. A *városi alkalmaz-*
ottak szocialista szövetségének agi-
tátorait üldözte és indokolatlan fel-
jelentéseket tett ellenük a rendőrsé-
gében. A legemlékezetesebb azon-
 ban, hogy botot ígért az éhező tani-
 tók deputációjának. A botnak két
 vége van, mondta, harsogta Bódy
 és fekete ferencjózsef-kabútjában,
 hatalmas ösztövére alakjával és to-
 kás, gömbölyű arcával oly fölényes
 volt, mint egy orosz rabszolgotartó.
 Nem felejtjük el soha a megdöb-
 benésünket, amint odahagyva a
 küldöttséget, azt mondta nekünk,
 ujságíróknak:

— *Ha tovább lármáznak, rend-*
őrökkel veretem szét őket!

A szeme dühtől szikrázott s dön-
 gő léptekkel vonult el. Riasztó volt
 akkor a tiránnusi gögijében és na-
 gyon idegennel éreztük. Más be-
 állításban látta a dolgokat, mint
 annak a városnak pária-tömegét,
 amelynek ő az élén áll. És mások
 a szempontjai és érzései ma is . . .

Ma azonban már megtört, sá-
 padt, lefogyott arcu, melanchólikus
 ember Bódy Tivadar. Bizonyos,
 hogy most már sajnálja is egy ki-
 csit a dolgot és fájdalmas sejtéssel
 érzi, hogy polgármesterségének nap-
 jai meg vannak számlálva. Mi nem

is a tanítók esete miatt kívánjuk a távozását: egyszer mindenki tévedhet. Bódynak azért kell mennie, mert egy új világ jött el, amelybe ő többé nem való a város élére. Ő még a régi városházi szellemnek, a klikkek osztályközgyűlésének és a nagytökének az exponense. S az összeülő új demokratikus közgyűlésnek olyan emberre van szüksége, aki a puritán demokráciát és a becsületes szociális érzést, az új idők szellemét úgy hozza magával, mint aki már az anyatejjel ezt szívta magába.

Bódy ideje lejárt, — mi Budapest néppolgármesterének eljövételét várjuk most. A körülötte lévők közt nem látjuk még a jövő emberét. Harrer áltehetség, száraz, invariáns, balkezes ember, ügyefogyott teoretikus, aki megmutatta Gyöngyös ujjaépítésénél, mit nem tud s jelenleg — nem tudni kinek a bünéből — a külügyek miniszteriumában szaporítja a tehetségtelen vezetők számát. Wildner, a másik jelölt még kevésbé az, akire várunk. Kivülről kell hozni embert, a népből. Nem baj, hogy egy-két héttig kezdő lesz, a fő, hogy aztán annál alaposabb rendet teremtsen és végre, végre megértsen bennünket. Az igazi pesti nép, a komoly, szolid, dolgos tömegek várják a maguk vezetőjét, a néppolgármestert. Valakit várnak, aki annyi türes, annyi csalódás és annyi szeretetlenség után megértse a lelküket, a fájdalmaikat és a kívánságaikat, akiknek cselekvéseiben a mi lelkünk akarásai válnának tetté s aki kitarja élénk és egészen odaadja nekünk az ő meleg, testvéri szívét.

Róbert Oszkár.

MÉHELY KALMAN. Titkos telefon 95. Titkárjának, Vértes iparfelügyelő urnak tudomásunk szerint kényelmes lakása van a Lánchid-utcában. Miért irogat hát Vértes ur érdekében leveleket, államtitkár ur? Mire való ez, mikor a lakáshivatalnak az a célja, hogy a hajléktalanoknak szerezzon lakást. Önnek, mint államtitkárnak, ezt csak tudnia kell?

A Népszava és Az Est

A Népszava azt írta a cs hogy az Az Est című lap az ellen való dühös uszítással, tonos nemzeti izgatással, lib annyit ártott a magyar bod mint Tisza István. Az Est est, válaszolta:

„Azonban, hogy az ántarás uszítottunk volna, ez ellen gy san tiltakozunk, mert a vád

És büszkén hivatkozik és Est arra, hogy hiszen Wekebs miniszterelnök őt a képvink nyilt ülésén megbélyegezte tet ruellenes, defaitista magataok a frontról kitiltották, sőt am háborus uszító párt vezére v váltota meg az Az Est-ettt hogy a németek ellen uszit. ar

Nézzük csak meg ezek után hol van az igazság. Az igaz: n zetünk szerint se a Népsz: dalán, se az Az Est oldale: csen. Ama bizonyos arany h uton van, amelyet ezennel tün gunk mutatni a nyájas olvzt. Mert tökéletesen igaz, és a l sem hazugság az, amit a Néjé állit, hogy az Az Est dühöszo tott az ántánt ellen. Viszo: az is, amit az Az Est állit ek állítólag a német háborus őrt állítottak, hogy az Az EsNé uszított a németek ellen. Anki mindössze egy kis időbeli el s kérdése, amelyet bátrak log megvilágítani. A háboru els ar ben, amikor még divat és ért gulat volt lelkesedni a hábo: a németekért és népszertü: volt átkozni az ántántot, et az időkben az Az Est teli s uszított a háboru mellett, ty talta a világverő németeket l is rágalmazta, gyalázta az ár Adorján ur és az Az Est tő, ját, külön kiküldött Adorjés legfantasztikusabb valótlana: táviratozták meg az Az Estm ezeket az ántántzabáló, néé: dó, béke-lenéző és háburu: sedő tudósításokat tette r Sz

omjas vezércikkeiben az Az
 hosszú évekig így történt ez,
 azután az ugynevezett hadi-
 ese elpártolt tőlünk, a néme-
 zték kimenni a divatból és
 vélemény egyre mohóbban
 lúhozta a békét és mindenki
 dott a háborútól. Ekkor az
 st est, amelynek tagadhatatlanul
 érzeke van a közhangulat
 ntársaival szemben, valóban víz-
 len gyta a németeket és vízbe
 ád a háborút, szidta a néme-
 ik és korábbi kedvencét, a hábo-
 ekeésen korholván, gyönyörű és
 épvinkinek szívében visszhangzó
 zte let irt a béke mellett és kez-
 gataokonszenvesen megemlékezni
 t anyiszor támadott. ántántról.
 ére valóban hasznos szolgálato-
 st-étt az Az Est és semmi ok
 zít. arra, hogy ezt meg ne állapít-
 utánnál is inkább el kell ezt is-
 igaz: mert hiszen az egész polgári
 épszajó, szinte kivétel nélkül,
 dalem az utolsó pillanatig üvöl-
 arany háboru folytatásáért, a béke
 nel ünnepelte a németeket és rá-
 olvta az ántántot. Az Az Est-en
 s a a Pesti Napló és a Világ tértek
 a Nőjében és az Az Est-nél jóval
 ihősöztobban pacifista politiká-
 Viszont a Budapesti Hirlap és a
 állít ek szinte az utolsó percig vér-
 us őrtott tollal íródtak.
 Est Népszava vádját átvesszük és
 n. Ankévá tesszük tehát az Az
 eli el szemben azzal a módosítás-
 ak hogy az Az Est című laptár-
 u első amikor a közvélemény hábo-
 t és ért, háboruért harcolt, amikor
 háború könyörgött, akkor az Az
 szerű: békéért verekedett, amikor
 tot, etek divatban voltak, a néme-
 t teli szerette, amikor divatban
 ett, nyúlóni az ántántot, az Az
 eket il jobban senki sem gyűlölte,
 az ár kimentek a divatból a né-
 Est tő, az Az Est is hátat fordított
 Adorj és amikor divatba jött a béke
 ótlantatba jött az ántánt, senki
 z Est mádkozott szívéhez szólóbban
 , nééért és senki sem volt szerel-
 uruább az ántántba, mint az Az
 tte a Szóval, valóban bölcsen írá-

nyitják a magyar sajtónak ezt a vi-
 rágzó és egyre fejlődő orgánumát,
 mert hiszen a népszerűség políti-
 kája a legokosabb politika. Aké
 nem hiszi, az — nézze meg az Az
 Est horribilis példányszámát. De
 hogy a legelterjedtebb magyar lap-
 társunk mindenkor békebarát lett
 volna, hát ez aztán nem igaz. Nem!
 nem! nem!

Egy színházi titkár naplójából

A nemrég megnyitlt Med-
 gyaszay Színház volt tit-
 kára érdekes adatokat
 mondott el Az Ember
 munkatársának azokról a
 panamákról és zsarolá-
 sokról, amelyekkel köz-
 hatóságok és közinté-
 zmények a színházakat
 szipalyozzák. A leleplezés
 sek első részét itt adjuk.

I.

A főváros hirdető vállalatának panamá
 és zsarolásai.

Mielőtt érintkezésbe léptem volna a
 „Budapest Székesfőváros Hirdetési Váll-
 alat”-ával, amelynek monopóliuma a
 főváros területén a plakátragasztás, már
 tisztában voltam azzal, hogy vesztegetés
 nélkül bajosan fogom itt elérni azt,
 hogy a színház plakátjai, reklámtáblái és
 színlapjai megfelelő módon, jó helyen
 legyenek elhelyezve és a hirdető-oszlo-
 pokon kiragasztva. Hangsúlyozom, hogy
 tisztában voltam azzal, hogy itt veszte-
 getni kell, de — nem a pénz miatt, ha-
 nem a magam tiszta keze miatt — el-
 akartam ezt kerülni. Nem rajtam mulik,
 hogy nem sikerült.

Mindenekelőtt Szántó urat, a hirdetési
 vállalat igazgatóját kerestem fel. Mikor
 a főváros nyolc évvel ezelőtt megváltot-
 ta az Emmerling-féle szabadalmazott
 hirdetési vállalatot, Szántó ur üzletve-
 zető volt a cégnél. A főváros akkor őt
 is megváltotta, igazgatói címmel és évi
 nyolcezer korona fix fizetéssel. 1911-ben
 ez nagy összeg volt, viszont azóta né-
 hányszor már felemelték. Szántó igaz-
 gató ur fizetését horribilis összegekkel,
 amit csak azért jegyzek meg, mert en-
 nek ellenértékeképpen Szántó ur semmi-

féls munkát nem végez. Illetve valamit mégis csak csinál: ő referál az ügyosztályban a vállalat ügyeiről és hogy milyen kitűnően referál, arra is tudok példát: a vállalat anyagihiány miatt nem tud új hirdetőoszlopokat felállítani, ami pedig égetően szükséges, mert a meglévő hely kevés és emiatt számtalan hirdetőt vissza kell utasítani. A hirdetővállalat egyik kishivatalnoka bejelentette Szántónak, hogy váltálát egy újfajta hirdetőoszlopot, amit a háborus viszonyok közt is fel lehet állítani. Megvizsgálták a tervet, amely jónak bizonyult, úgy, hogy háromszáz ilyen oszlopot már meg is rendeltek. Az illető kishivatalnok — minthogy találmánya évi több száz ezer korona bevétel-többletet jelent a fővárosnak — azt várta, hogy kap ezért, mint az szokásos, valami jutalmazást, előléptetést, vagy fizetésfelemelést. Ez azonban elmaradt és csak később derült ki, hogy miért: mert Szántó igazgató ur a találmányt, mint saját ötlejét jelentette be az ügyosztálynak. Szántó igazgató ur, akinek tevékenysége kimerül az ehhez hasonló „feltalálás”-okban, velem sem akart hosszasan tárgyalni, hanem ahhoz a tisztviselőhöz utasított, akiről köztudomású, hogy a vállalat nevében jogtalanul megsarcolja a hirdetőket. Nem akartam ezzel az urral érintkezni, azért előbb a vállalat másik igazgatójához fordultam, dr. Hevesi József író urhoz. Hevesi igazgató urat, akinek munkaköre nagyjában megegyezik Szántó igazgató uréval, vagyis szintén nem zavar sok vizet, jó protekciója segítette be a fővárosba. A vállalat ügyeihez abszolúte semmit sem ért, egyetlen kapcsolata a hirdetői ügygel az a meglehetősen gyöngy, háborus, fenemódon lelkesítő költeménye, amelyet 1914-ben, kiaplakatirozottatott a fővárosi hirdetőoszlopokon (remélhetőleg saját költségen?). Ezen a jogcímen azonban Erdős René is követelhetné, hogy nevezzék ki a hirdetővállalathoz igazgatónak. Hevesi igazgató ur, mikor a színház nevében meg akartam vele állapodni, kijelentette, hogy ezzel ő nem foglalkozik és előzékenyen odaíradt velem a már említett hivatalnokhoz, Schramm Alajoshoz, akinek melegen a figyelmébe ajánlott.

Schramm ur szintén az Limmerling-féle vállalatról került a fővárosba. Nagyon szorgalmas, pontos hivatalnok az egész fővárosi hirdetővállalatnál ő az egyetlen ember, aki ért a hirdetőügyhöz. Főből tudja, hogy Budapesten hol

állanak hirdető-oszlopok és hirdető, sőt azt is, hogy melyik milyen plakátok vannak. Ha beteg, akkor egyszerűen szünetelteti a vállalat működését, ilyen hirdetőket kénytelenek belenyugtatni, hogy plakátjaikat nem ragasztják, vagy pedig kénytelenek Schramm ur retek-utcai lakásán ügyes-bajos dolgukat valahogy elintéztetni. Ez a nagyszerű hivatalnok, akit hirdetővállalat is többször próbált szerződtetni, ellentétben a dumás, nem dolgozó igazgatókkal, szentesen rosszul van fizetve. Nem csodálni, hogy tisztességtelen megaláztatásokat szenved, de mégis megelégedik a hirdetői munkával, amint nyíltan hangoztatja — mellesleg senkit betanítani munkára.

Négyezer vagy ötször tártam Schramm urral, aki hivatkozva arra, hogy csak kevés hely van az országban, egészen minimális plakátelési díjat kért, a kiragasztását vállalta csak. Csak a körülmények eleje körül felkerestem ügyvéd dr. Hercegh Józseffel, hogy elintéztetse a hirdetővállalattal a színház megaláztatását bejelentő, Bíró Mihály festett kétíves plakátnak kiragasztását Schramm ur — minthogy Szántó ural igazgató urak ezuttal is hozták a tervet — egyszerűen megtagadta a kiragasztását, azzal az indokkal, hogy kevés a hely, nem lehet plakátokat kiragasztani, csak a körülmények. Hiába érvelt az ügyvéd az ügyben minden mozinak kétíves plakátot kért, hogy a Fővárosi Orfeumnak és az Orfeumnak négyíves plakátja állandóan — mindez nem használ a kívánságot, hogy a Rákóczi-utca körüli egy teljes oszlopot kénytelenek Schramm ur természetesen rögtön meginté. Hosszas tárgyalásunk az eredményt hozta, hogy Schramm ur nagykegyesen engedélyezte összesen 20, mint plakátot.

Ezután a kudarc után még azt kerestem Schramm urt a hivatalban és találkoztam vele délután a színházban. Schramm ur sajátkezűleg írta a cédlára lakása címét: II., Retek-utca, 10. Itt aztán már nyíltan beszéltem meg Schramm urral, hogy a pénz nem akar, kaphat, amennyi csak erre kijelentette, hogy tényleg van pénze, mert másképpen nem jönnek rendbe hirdetői ügyeink.

ragasztó-munkások nincsenek megvesztegetve. — mondta — akkor nem ragasztják ki a plakátokat, hanem vagy eldobják, vagy eladják kofáknak, kereskedőknek. Schramm előadására azt válaszoltam, hogy rendben van, majd én megvesztegetem a munkásokat; azonban ő azt felelte erre, hogy az nem ér semmit, csak akkor van eredmény, ha ő adja át a munkásoknak a pénzt, még pedig havonta. Erre megkérdeztem, hogy mennyit akar havonta a munkások, maga és esetleg feljebbvalói részére? Schramm ur erre kedélyesen azt felelte, hogy nem mond összegét, „mert az panama lenne”, hanem adjon a színház igazgatóságá, amennyit akar. „Minél több, annál jobb — mondta — mert akkor szívesebben ragasztanak a munkások”. Ebben aztán meg is állapodtunk, azzal, hogy Schramm a színház megnyitása után jelentkezni fog az igazgatónál és átveszi a részére kiutalt összeget.

Az elvi megállapodás után rátértem az aktuális kétéves plakát sorsára és mondhatom, hogy Schramm ur egyszerre esodálatos előzékenységet mutatott. Rög-tön engedélyezett a kilátásba helyezett husz plakát helyett kétszázal hirdetőoszlopokon és letszázszertinti számban táblákon, továbbá két teljes oszlopot a legjobb helyeken: az egyiket a Kossuth Lajos-utcában, a másikat a köruton. Hozzátette, hogy küldhetünk több plakátot is, mint amennyit megrendelünk és kifizetünk, ő majd igyekszik azokat is kiragasztatni. Ettől kezdve aztán semmi baj sem volt a hirdetővállalattal. Igaz viszont, hogy Schramm Alajos ur a színház megnyitása után tényleg megjelent az igazgatói irodában, ahová épen ezidőtájtban állították be a — Wertheim-kasszát.

A LESZERELT EGYETEMI HALLGATÓK VÉGKIELÉGÍTÉSE. Böhm Vilmos hadügyi államtitkár helyreigazítást kér tőlünk, hogy helytelenül informáltak, amikor azt írtuk, hogy az egyetemi hallgatók nem tartanak igényt a 3 havi végkielégítésre. Ezzel szemben tény, hogy a hadügyminiszter rendelete értelmében a köztársaság egyetemi hallgató katonái összes illetményeiket 1919. február hó 18-áig megkapják, a többi katonák csak 360 korona végkielégítést kapnak, Ezenfelül a kultuszminiszter is ígéretet tett, hogy a szükséglet szenvedő leszerelt egyetemi hallgatók további segélyben részesülnek.

Hatvany Lajos: Én és a forradalom

Hatvany Lajos báró Az Esztendő legujabb számában forradalmi élményeit írja meg. Hatvany Lajosnak ugyanis kétségtelenül volt bizonyos szerepe a forradalomban és ezt megelőzően a Pesti Napló című lapjában is pacifista politikát folytatott már akkor is, amikor ez még tagadhatatlan rizikóval járt. Ezeket az igazságokat meg kellett állapítanunk, mielőtt Az Esztendőnek erről a nekünk sehogya sem tessző és nagyon is ellenszenves számáról elmondjuk a véleményünket. Hatvany sok éleslátással figyelte meg a forradalmi napok eseményeit és helyenként izgalmasan érdekes leírásokat olvasunk a hosszú cikkben, amely semmiképpen sem hasznos és kivánatos műve egyebekben a szerzőnek. Szerintünk semmi joga nem volna Hatvany Lajosnak ahhoz, hogy a forradalmat ilyen mély negligzésben, sőt ennyi cinizmussal mutassa be. Évek mulva, bizonyos történelmi távlatból lehetett volna hasonló őszinteséggel foglalkozni a magyar forradalom eseményével, de most, amikor még a forradalom vívmányai egyáltalában nincsenek biztosítva, ez a meztelenre vetkőztetés csak az ellenforradalmárok malmára hajtja a vizet. A legsúlyosabb indiszkréciók egész sorát követi el ebben a munkájában Hatvany és a legelítendőbb a dologban az, hogy ezekre az indiszkréciókra azért van módja és lehetősége az írónak, mert maga is a forradalmárok között volt, mert neki is szerepet adtak a forradalom adminisztrációjában.

Egy kissé tehát visszaélt Hatvany Lajos a bizalommal, a forradalmárok bizalmával, amikor pongyolában mutatta be azokat az eseményeket, amelyek máról holnapra romba döntötték a régi rendet és megalapozták az új Magyarországot, amely meg lesz és új lesz, akárhogyán tépdésik is ezekben a

szomorú napokban az ántánt imperialista rablócsapatai. Hatványt lát meglehetősen *kompromittálta és kipellengérezte a forradalmat*, amit kitünően meg lehet állapítani abból, hogy bizonyos ellenforradalmár célokért lelkesedő sajtóorgánumok igen hosszasan írnak Az Esztendőnek erről a számáról, holott máskor meg sem említik a lapot. Ettől eltekintve számos izlésbeli hibája is van ennek a forradalom-persziflázsnak, amely élénken emlékeztet bizonyos vonatkozásokban Hatvány Lajos „En és a könyvek” című művére. Ennek a munkának nyugodtan lehetne a címe: „En és a forradalom”, mert Hatvány valóban úgy szerepel a rapszodikus följegyzésekben, mint aki a forradalom legelején állt, vezér volt, irányító volt, közkatona volt, minden volt. Határozottan tulozza *Hatvány Lajos a saját jelentőségét és a saját szerepének jelentőségét a forradalomban*, amikor olyan tulajdonság aprólékossággal írja meg, hogy miket sugdosott ő Károlyi Mihály fülébe és miket sugott Károlyi neki vissza és ő miket beszélt és neki miket mondtak és ő hogy érezte magát és ő miket gondolt és miket nem gondolt. Valaminthogy igen kevés jelentősége volt a forradalomban Hatvány Lajos egyébként kellemes és tisztelireméltó esaládi vonatkozásainak és így annak sem lehetett éppen döntő fontossága a forradalomra nézve, hogy a felesége öméltósága, sajnos, beteg volt akkor. Mi tudjuk, hogy Hatvány Lajos lelkes és művelt rajongó, a jóhiszeműsége sem vitás előtünk, de ezt a művét kártékonynak, ellenszenvesnek és értéktelennek tartjuk. Kár volt megírni.

LOPOTT A HERCEG? Azt olvassuk, hogy *Windischgraelz* Lajos herceg, a király bizalmas kebelbarátja, lopott néhány milliót. A herceg, ez a mosolygó, kedves szelhámosa a magyar politikai moscsárnak, tehát tolvaj is volt. Sokat járt *Szerényi József* társaságába, jóba volt ezzel a vörös újpésti esodarabbival és

állítólag elkezelt néhány milliót. És a lapok, amelyek versenyeztek néhány hónappal ezelőtt még *Windischgraelz* herceg dicsőítésében, a lapok most vad haraggal adják hírül, hogy a herceg ur lopott. Miért ez a nagy felháborodás? Mire ez a szörnyű megrökönyödés? Hát olyan nagyon szokatlan dolog a magyar közéletben az, hogy a politikusi urak lopnak? Hát ki nem lopott Magyarország? És mióta nem divat közéleti lovagoknak lopni minálunk? Mi ez?

DANI BALAZS LÉGYCSAPÓ-SZAZADA. Két érdekes intimtást közölnek velünk a hirheft Dáni Balázs tábornokról. A vérszomjas szörnyeteg Zabolcsi-ben egy légycsapó száradot állított fel és az ebbe beosztott hetven-nyolcvan embernek az volt a kizárólagos feladata, hogy körülállva a generális kastélyát, bőrből készült légycsapókkal megvédelmezzék a kegyelmes ur délutáni álmát a legyek ellen. A Mária Terézia-rendes altábornagy a kényelemnél csak a gyomrát szerette jobban. Arról nem is érdemes beszélni, hogy míg katonái éheztek, ő ötfogásos ebédeket evett, csupán egy különös inyenységét tesszük szová: beitegesen szerette a kaviárt. Reggel, délelben, oszonnára és vacsorára egyformán falta a kaviárt és a szabadságról visszatérők néha ezer korona ára kaviárt is hoztak Dáni Balázs részére, de természetesen a kincstár költségére. Így éltek a hadvezér urak a harc téren, nem is lehet csodálni, hogy nem voltak tulzottan pacifisták.

BIZTOS SIKER. „A Szív” című lehetetlenül korlátolt hetilap decemberi számában olvassuk:

Hazánk ügyének jórafordulásáért. Egyik olvasónk ajánlja, hogy az Isten irtalmának leesdésére mindenki kezdjen ajtatosságot, mindenki végezzen szent kilencedet. Szükség van erre, mert a háboru alatt felburjánzott Pannónia kertjében a bűn. Ezért jutott hazánk oly súlyos helyzetbe. A papek misézzenek, a hívek járuljanak szentségekhez és mindnyájan tartsunk bűnbánatot, hogy jóra forduljon hazánk sorsa.

Hazánk ügye ezekután kétségtelenül jóra fog fordulni. Most csak az fontos, hogy lázsi miniszter — aki a nemzetiségekkel tárgyal — szintén elvégezze a szent kilencedet. Ebben az esetben biztos siker garantálva.

MŰVÉSZET

Hajó Sándor

El szoktam nézni órákig, ahogy magányosan üldögel a feketéje mellett és lázas, szomorú tekintete a messziségbe réved és fölkel és izgatottan sétálni kezd és tépelődik, mérszti magát, csöndesen és örökké ázad, csak lázad. Nekem testvérem Hajó Sándor a minden ellen való ázadásban, az igazságtalanságok és gazemberség mindenek fölött való gyűlölésében és az igazság szerelmes hajszolóságában. Nekem bajtársam, sok közös föllángolásunk, sok keserves haragunk fűz egymáshoz minket és én szeretem és tiszteltem és még azért sem haragszom rá, hogy az írásban — utóvégre az én zakmám is ez — olyan kivételesen olyan irigyelni valóan tehetséges, annyi sok ereje van, hogy az ember kénytelen szégyenkezve érezni a saját gyöngeségét. Ide írom, mert ide kívánczik, hogy én milyen nagyon szeretem Hajó Sándort, hogy megbocsátom neki azt is, hogy annival tehetségesebb és különb az írástudásban, mint én. Olyan kevés emberért tudok lelkesedni, hogy jögom van tán ahhoz, hogy akiért hevülök, azért aztán nagyon lángoljak. Hát igen is, én elfogult vagyok Hajó Sándor javára és nagyon őszintén kívántam, hogy ez a magányos és szent költő, ez az egyedülállóan nobilis magyar író végre a maga tisztességes, áhíthatóan tiszta és mindenkor művészi eszközeivel beérkezzék a legelső vonalba.

Hát igenis, elfogultan mentem el a Belvárosi Színházba és lélegzet visszafojtva, szolidáris jószággal, támogató együttérzéssel figyeltem „Az ötvenéves férfi” című színpadi mű minden mondatát. Már az első jelenetek alatt teljesen elpártolt ez a testvéri jóindulatom Hajó Sándor darabja mellől, egészen magára hagyta a szerzőt és én minden szubjektivitásom elveszítve, gyönyörködő, háládatos közönséggé változ-

tam, aki izgatottan merültem volna bele a színpadról kiáradó művészi szépségekbe akkor is, ha nem Hajó Sándor írta volna a darabot. Nem volt többé szükség az én támogató jóakaratomra, az író a maga impozáns erejéből és a maga legendás becsületéből is jól megállott a helyén. Annyi szerelmi nyafogás, házasságtörési ponyvaregény és annyi erotikus dadogás után végre egy férfiasan zengő, nemesen tiszta hang zúgott felénk a színpadról és egy önmagával vívódó, bátor és határozott világnézetet valló író művészi szava érintett meg olyan súlyos és nehéz problémákat, amelyeket idáig megalkudón és gyáván elkerültek a magyar színpadi írók.

Hajó Sándor darabjának forró és korszerű levegője van, ennek az írói munkának van perspektívája, élő emberek járkálnak, csatáznak és verejtékeznek a színpadon és az emberi szenvedelmek és indulatok lobogásának tüzeben kirobannak a kornak messzire világító gondolatai és véresen aktuális eszméi. Persze, hogy itt-ott lélektelen szavalással dagad a legtöbb helyen izgalmasan érdekes párbeszéde a szereplő alakoknak; néhol az unalom is fölűti a fejét a színpadon, de a következő percben már ismét gazdagon és színesen ömlik az író forró vallomása a világon átrohogó nagy csatárára, amelyet a mult és jövőendő vívnak életre-halálra. Minket nem zavar az sem, hogy voltaképpen Tisza István végzettszerű alakját glorifikálja azokban a vonatkozásaiban, ahol az emberi erő és vakarat jut szerephez, mert ezt is tisztán művészi eszközökkel csinálja az író, aki olyan bátor igazságokat és vakmerő vádakokat juttat szóhoz a jövőendő szimbolizáló alakjain át, hogy nem csodálkozunk rajta, ha a Vígyszínháznak nem volt bátorsága előadni ezt a darabot.

Nekem szenzációs élmény a Hajó Sándor darabja a maga tehetséges lomposságával, félszűrségeivel együtt, amelyek nélkül nem is tudnánk elképzelni írást a Hajó Sándor ihletett kezétől. Az utolsó évek

kozatlanságát illetőleg odamódosítani, hogy egyáltalán szó sem lehet arról, mintha ő rosszul volna informálva. Ellenkezőleg: nem véletlenségből nevezte ki a Pamutközpont ellen kiküldött vizsgálóbizottság tagjait érdekeltekből, aminthogy nem véletlenségből ismételte meg egy másik központnál ugyanezt a komédiát.

Ugyanis, mikor a Fémközpont vezetősége által elkövetett visszaélések kiderítésével megbízott vizsgálóbizottság, összeállítva a néhány száz oldalra terjedő bünlajstromot, átadta az anyagot a kormánybiztosnak. Vágó ur egyszerűen átjátszotta az összes iratokat a központ súlyos vádai alatt álló igazgatóságának kezére, azáltal, hogy dr. Lamm Dezső fémközponti hivatalnokot bízta meg ebben az ügyben jelentés megszerkesztésével. Dr. Lamm egyik legexponáltabb pártfogoltja volt a központ panamista vezetőségének, nagy protekcióval jutott be Asbóth Emil elnök mellé, aki Loósy József Viktor vezérigazgatóval együtt elintézte katonai szolgálat alól való felmentését. A lekötelezett Lamm most Vágó kormánybiztos ur jóvoltából a terheltekkel, Loósy vezérigazgató és Simonyi cégvezető ural együtt tanulmányozza a vizsgálati jegyzőkönyveket és együttesen szerkesztetik meg a kormánybiztos által kívánt, de nyilván nem túlságosan terhelő jelentést.

Nem kell bővebben magyarázni, hogy mit jelent az, ha a gyanúsítottak maguk állítanak össze inkriminált működésükről jelentést. Egy konkrét eredménye már van működésüknek: Kornfeld Emil cégvezető, akinek a Fémközpontnál kifejtett tevékenységével a vizsgálati jegyzőkönyvek hosszadalmasan foglalkoznak, jónak látta sürgősen kilépni a Fémközponttól. Semmi kifogásunk sincs ugyan Kornfeld ur távozása ellen, amely akkor is bekövetkezett volna, ha szigorú és pártatlan bizottság vizsgálja meg a befolytatott vizsgálat adatait, de ebben az esetben nem részesült

volna Kornfeld Emil cégvezető 57.500 korona végkielégítésben, nem ellenkezőleg, eddigi javadalmazását és jövedelmeit is megválták volna.

Tisztában vagyunk azzal, hogy Vágó József kormánybiztos, mikor dr. Lamm Dezső kiküldésével lehetővé tette a Friedrich István határügyi államtitkár által megindított eltussolási akció sikeres befejezését, bizonyos — és nem is ismeretlen — befolyásoknak enged. Mindamellett felkérjük, hogy azt inkompatibilitást, amely kormánybiztosi állása és a kereskedelmi iparkamaránál viselt ügyvezető kári állása közt (—melyről szercsőre elfelejtett lemondani —) elgadhatalatlanul fennáll, szíveskedjék megszüntetni, még pedig oly módon, hogy ezeketán módjában legyen a központok panamáinak eltussolásában segédkezni.

Diószeghy Tibor

A HIRDETÉSI VÁLLALAT MANTALÓCAI. Egy kis afférunk van a főváros hirdetés-vállalatával. Most nem térünk ki arra, hogy Az Ember plakátjait annak idején milyen nehezen tudtuk elhelyezni a hirdetési oszlopokon és hogy a kialakított és megfizetett időnél tíz nap korábban leragasztatták, mozi és újlátóhelyi reklámplakátokkal és hogy pótlakátokért újból díjazást követek, jöllehet, azokat ki sem ragasztották. Most csak arról akarunk hírt adni, hogy a főváros plakátgátszertási vállalata a legszemtelenebb rémuralmat és anarchiát teremt Budapestben. Az Ember heti tartalmát je kis falragaszokat a tözsdék tábláira egyéb helyekre, ahol általában plakátrozni szoktak, de ahol a fővárosi hirdetőoszlopa nincsen, mi is kiragadtuk. Az utóbbi időben ismételt megtörtént, hogy nemcsak letépték a fővárosi hirdetési vállalatának külső célra alkalmazott emberei a plakátot, de megesezt, hogy Az Ember szolgált több száz ilyen plakátot erőszak ellopottak, elraboltak és elhurcolták gukkal. Sőt a fővárosnak ezek az akciós mártalócái még a ragasztóeset és edényt is el akarták tulajdonítani és csak heves közélharc után

ett ezeket megmenteni. Egészen elintve attól az anyagi kártól, amely minket a plakátok vakmerő elhorzával ért, *teljesen tarthatatlannak* jük azt, hogy ugynevezett fővárosi jegek nyílt utcán lopjanak, ragadoznak és raboljanak, mert hiszen ezek lakáttépő és plakáttépő polgártársak miképpen sincsenek följagortatva, hogy erőszakosan eltulajdonítsanak an dolgokat, amikhez semmi közük.

olyan helyre ragasztana a mi szolok, amelyik nem jogos, akkor tessék elentést tenni kihágásért, de ne méltassék a főváros nevében lopni, mert a büntetőtörvénykönyvbe ütköző dolga. Megüzenjük tehát a fővárosi plakátagasztó martalóainak, hogyha a ztogatást sürgősen abba nem hagyják, meg fogjuk találni a módját annak, hogy az a hivatalos mezbe burkolt rablóljárát megrendszabályoztassék. Nem jük hagyni magunkat!

aggy Ferenc másfél-illió tévedése

Az az érzésem, hogy a burgonyára botrány dolgában még mindig m látunk tisztán. És tartok attól, hogy a rendőri vizsgálat sem jja az igazi tényállást megállapíú. Kicsit hosszúra nyult az idő a időri vizsgálat megindultáig. És m sok ideje volt *Miklós Jenő*, *Marich Jenő* és más még ismeretű Jenőknek összebeszélni, eltűni a nyomokat és kihallgatásuk jén szép színes, kigondolt, megott vallomást tenni. Sajnos sok-körmönfontabb rókák ezek a zélelmezési és burgonyaközponti namisták, semhogy ne lenne joss az aggodalmam.

Egy félórás vizsgálat avval a gleplő eredménnyel járt a közeldtban, hogy a burgonyaközponti a nincs semmi dögletes. A büzonban kiíradt és a Vass-féle más-hetes szigorú vizsgálat teljesen gleplő új eredményekkel járt. *Itthé* és *Borda* vizsgálóbiztosok om tételt kifogásoltak mind-ze, Vass emberei három tétel ételével, a vékony füzetű elszá-lási könyv minden adatában

kétkelkedtek. Kinek az érdeke volt, hogy a félórás vizsgálat úgy fejeződjön be, ahogy befejeződött? Érdekes volna tudni, ki adott a vizsgálat olyan formájú lefolytatására utasítást. Talán *Windischgraetz* vagy *Marich Jenő*? Tisz-táznai kellene ezt a gyanus momen-tumot.

De az sem érdektelen, hogy a *Nagy Ferenc* minisztersége alatt megindult vizsgálat miért nem volt titkos. Kitől tudott meg *Marich* és *Miklós* mindent, amit *Vass* ter-vezett és szándékolt.

Ennél a pontnál azonban már van információnk. *Roppant* külfö-nös és furcsa. Elmondjuk, mert a *Windischgraetz* támogató sajtó riportjaiban nem olvastunk erről egy sort sem. Amikor *Vass* ér-deklődni és kutatni kezdett detek-tivek útján a Közélelmezési hiva-talban az eldugott és elrejtett ak-ták után, a detektivek jelentéséből megállapította, hogy az inkri-minált iratok *Marich*nál vannak. Bement az államtitkár a miniszteri tanácsoshoz és kérte az iratokat. *Marich* hebegett, huzódózott, össz-szebeszél mindenfélét; arra akarta rábírní *Vass*t, hogy álljon el ennek az *elintézett ügynek* a feszegetésétől. *Vass* azonban nem tágitott. Olyanokát mondott, hogy neki ta-lán mégis van joga az iratok hol-léte iránt érdeklődni. Nagynehe-zen mégis kézhez kapta másnap a dossziért. Egy pillantás a főkönyv-be, aztán a mellékletet képező iratok közé és teljes egészében tisztán állott előtte, hogy a bur-gonyadara ügyben mi történt. El-ment azután a Burgonyaközvetítő irodájába, közölte *Miklóssal*, hogy a kíséretében levő urak vizsgáló-biztosok és az a feladatuk, hogy a burgonyadara ügyet megvizsgál-ják. Nosza, lett erre ijedelem. És ekkor indult meg a tulajdonképeni aknamunka.

Miklós kétségbeesetten futott a közélelmezési miniszteriumba. — Mondják — és ezt pontosan nem tudom — egyenesen *Nagy Ferenc*-hez ment, közölte a miniszterrel,

mit tervez ellene Vass és segítségért, védelemért könyörgött. *Ettől az időponttól kezdve másfél héten keresztül Nagy nem beszélt Vassal.* Igaz viszont, hogy Vass se nagyon igyekezett érintkezni Naggyal. Nagy Ferenc negligáló tüntetése — bocsánatot kérek: ez a tény — gyanus nekem.

Miért? — Mert Nagy Ferenc a vasárnap kézhez vett vizsgálat adatai alapján, hétfőn, amikor Vass, Miklós, László és Wollák felfüggesztését kérte és a bűnvádi feljelentés megindítását szorgalmazta csak pénteken írta alá a már kész aktákat. Megvárta, amíg az egész ügy kedden a *Déli Hirlapban* kipattan és mire pénteken a botrány már oly hatalmasá dagad, hogy a lavinát nem lehet megállítani. Ekkor azonban már a saját reputációja érdekében is cselekednie kellett. Már előző nap, tehát csütörtökön lejátszott egy lemondási komédiát. Ugy ment fel a Várba, hogy Vass nyilatkozata miatt lemond és délre megelégedett Károlyi nyilatkozatával, melyben az állt, hogy ő mindenben osztja Vass álláspontját.

Pedig szerdán délután a Közélemezési Hivatal részéről kiadott nyilatkozatában még nem volt Vass álláspontján. Ő csak a Windischgrätz által elkezelt 3,900.000 koronáról beszélt, holott 5,420.285 korona 39 fillér el nem számolt készpénzről volt szó. Ezt Nagy Ferenc tudta és tudhatta az iróasztalán levő hivatalos jelentésből. Miért feledkezett meg arról a csekélységről, erről az 1,520.285 K 39 fillérről? Ha én olyan kitünő közéletlmező volnék, mint amilyenek Nagy Ferenc tartja magát, mindig 5 millióról beszéltem volna, noha semmi kifogásom sincs ha 6,359.500 K 07 fillért emlegetett volna hiány gyanánt, mert hiszen tulajdonképp ennyi az az összeg, amit a kincstárnak kapnia kell. No de Nagy Ferenc tudja bizonyára, miért tévesztette ő össze a számokat! Miért kompromitálta így önmagát!

Nekem Nagy Ferenc tévedése nincsenek bizonyítékaim, de a számomra téves roppant rossz. És nagy sajnálom, hogy így gondolkozom értek, de erről csak a miniszter lehet, aki nemcsak nem jó számtanikus, de rossz közéletlmező is igen egyszerű politikai kameleon. Nem hiszek neki, amíg nem bizonyít: — semmit. Kiss József

Közöltük, ezt a cikket, mert szerzője Kiss József kolléga hosszabb időt töltött Windischgrätz herceg közelében és így alkalmas volt sok mindenbe betekintni. Eppen mert néhány egész új aván a közleményben, kötelességem volt helyét adni neki, de a cikk tudenciájával szemben nyomatékos hangsúlyozzuk, hogy mi a *burnya-panama legfőbb bűnösének, utolsó tiz esztendő legnagyobb litikai kalandorát, Windischgrätz Lajos herceget tartjuk.*

A szerkesztő

Az Ember előfizetési ára: egy évre 50 rona, félévre 25 korona, negyedévre korona 50 fillér. Egyes szám ára 1 kor

Siratom Nagyvárad

Mondják és írják, hogy a románok bevonulnak Nagyváradra, tehát Nagyvárad is Romániához fog tartozni. Ne haragudjanak, kiesordul a könny a szemem. Az életnek talán a legboldogabb legfeledhetetlenebb korszaka harzott el fölöttem Nagyváradon. A bihari kis faluból tiz esztendő koromban mentem el Váradra husz éves koromig éltem a közparti Párisban. Váradon volt kisfiu, diák és fiatal, kezdő hirlíró. A Malom-utca 199. számú házában tanultam, vagy legalább is illik volna tanulnom. Onnan jártam a Körös partjára a főreálba. Minden nap végigcsatangoltam a Napiacon, a Kossuth-utcán, betév

A munkapárt fel akar támadni?

Igen, feltámad, illetve fel akar támadni. A hullaszagu párt, amelyről azt hittük, hogy csak rossz emlék, kilép a sírból és újból valósággá szeretne lenni. Nem teljes egészében óhajt visszasettenkedni az élok világába, hanem csak részben. A párt *ama része, amely nem bír beletörödni az önkéntes haldába*, berzenkedik, duzzog, konspirál régi, forradalom előtti vezéreire ellen. Az új zászlót — Tisza után — *Klebelsberg Kunó* gróf bontogatja... De mielőtt kibontaná, tőle telhető lendülettel megcsavarintja körben a zászló rudját, s érezteti „vezérségre” termett mivoltát azokkal, akik a zászlót jobban szeretnék még tokjában felejtetni...

Való igaz, a folytonos „igen”-lök táborában nemcsak libabőrös háta vannak, hanem oppozíció is dul, amelynek a vezére a forradalmárok kómikus karikaturája: *Klebelsberg gróf*. Ő opponál neveléséges pózaival a munkapárt bölcsőbb része ellen, amely jól tudja, hogy a mult aktái még nincsenek lezárva és jobb észrevétel nélkül meglapulva várni az idők fordulását, mint vermes merészséggel kihívni az új rendet párviadalra.

A Kunó ezt gyávaságnak tartja, és a megfontolt *Teleszkyt*, aki teljes passzivitást óhajt az idők jobbraforduláig, kezdi kitessékélni a vezérelthől. Nem kell azt hinni, hogy Kunó gróf szent, vagy örült, amikor így cselekszik. Ez a jezsuita-nevelés tudja, mit cselekszik és ezében sincs nekimenni dárdájával a szelmalomnak. Ez a „busképü lovag” alapos kiszámítás alapján és — ő azt hiszi — kockázat nélkül cselekszik. Mint jó forrásból értesülünk, Kunó gróf politikai ösztönzői, akik ezuttal is — *Ausztriában* található, egy új külpolitikai koncepcióba akarják beilleszteni Kunót és azokat a munkapártiakat, akik megunták a pincékben bujdosolást.

Miért éppen Kunóra esett az új osztár, illetve esz kiszámítás? Hogy tud ez a Kunó vezérszerpepet biztosítani, ahelyett, hogy mesebeli elődje módjára kísértéként járna éjfélen, beomlott várak omladékaiban? Kunónak varázshatalmat az ad, hogy *állítólag Tisza István őt bízta meg a pártkassza, a Budapesti Hírlap, Rákosi Jenő, a galiciái Béla Henrik és Böhm igazgató kezelésével*. És a Kunó kezdi mindezt máris kezelni.

ett a Kispiacra és lézengtem a mer-téren, a Szigligeti-színház avül, a Royal-kávéház és az Em-jükávéház tükörablakai alatt. És ártam a Rédey-kert árnyas fáinak és botorkáltam a Pecze-utcán mi olálkodtam a Fekete Sasnál és ongtam a Zöldfa lenge orfeum-oláiért.

A színházban a diákhelyen tap- tam *Haller Irmának, Amon Mar- nak, Bilkey Irénnek, Parlagi Kor- áának, Székely Irénnek* és elül ongtam a diákok fákyásmeneté- amelyet az ünnepezt művésznő akai alá vezettünk lámpiónnal, eszőval. És ellágyulva hallgat- ódiáiit, ahogy *Nyárai Antal* a vével énekelte. És statisztáltam szinpadon és bajusszal és szakál- kimaszkirozva, zord katonaként item az „Aranylakodalom” című abban a Piski-i hidat és komo- n tusáztam a puskámmal egy isik tagbaszakadt statisztával, önben diáktársammal. És „Ma- r Ifjuság” címmel diáklapot ir- n, majd komoly hirdapiró lettem, diákhelyről a földszinti helyre ke- tem, mint félelmetes, szigorú kris- us. Kis váradai bohémányákon, színházi bodegában és orfeumok- ric, és más lenge helyeken *Dutka* ossal, *Antal* Sándorral, *Marion* nóval, *Emőd* Tamással, *Fehér* zsövel, *Nagy* Andorral és a töb- váradai költővel, íróval és hirdap- val hajnalig elbolyongtunk a drá- zele felejtethetetlen váradai éjszakában.

Most elvonnék? A Béhmer-teret, az agyiacot, a Kispiacot, a Pecze- egyát és a Nagymalom-utcát is? glegyvárad a románoké lesz, a dtbalves, szép és drága Várad kül- n ni lesz? Ha a Körösben meg aka- onba fürdeni, utlevelet kell váltá- heten? És nem könyökölhetek le a gleyal márványsztalára, amikor ne- ithé n tetszik? Ne haragudjanak rám omrt a kis ellágyulásért, de bizony ze, könnyebelábadó szemekkel né- étel a Köröspartra, a drága, felejt- lási etlen, bús Várad felé. Ha kül- l lesz, sohse látom többet...

Rákosi Jenő és Bernstein Chajim — a Henrik — úgy irnak, Böhm ur pedig, olt szőnyegügynök, jelenleg lapvezér, költ a Budapesti Hirlapnál, ahogy nó füttyöli a taktust rá a fajmagyar és esztény szellem dicsőségére.

az az, ami Kunót hatalommá teszi, s a Budapesti Hirlap januári forradal- is tervszerűen zajlik le, akkor Kunó hatalma még fékezhetetlenebb lesz. ap januári közgyűlése fogja eltávolí- az igazgatóságából mindazokat, akik érszomjas Jenő bácsit, Chajimot és m urat leszélyezik Kunó gróffal keresztényi viszonyukban. Mindez ány és hőcsödal volna, ha nem összefüggése nemcsak Rákosi, háts- gondolataival, hanem a világrengető nényekkel is. De van! Kunó gróf új tömörülésre veti sastekintetét, mely Csehországból, Lengyelországból a megcsonkított Magyarország rom- ból akar teremteni ősszmonarkiát — osburg jogar alatt.

lit és mennyit tud erről a tervről a akapart szervezkedő része és meny- ben van beavatva Kunó gróf, aki az szben inkább eszköznek látszik, nem fuk. Mindenekelőtt várjuk, mi megy be már a legközelebb a rehdster- lk eszközéncél: a Budapesti Hirlap-

SENDE ALTABORNAGY. Örök- yenünk, hogy ez a vérszomjas gaz- er magyarnak vallhatja magát. A ru alatt nem tulságosan tüntetett var voltával és bár itt született és tolsó huszonöt esztendőben magyar- lben szolgált, azt állította magáról, „elfelejtett” magyarul. Rendjel- etben szenvedett és bármikor kész hadosztályát — a volt közös 14. osztályt — a mézárszékre vinni. A mesnoklása alatt állott hadosztály márciusa óta nem volt pihenőn, big az első vonalban feküdt. Az idén sztusban a hadosztály összesen már hat — egyenkint száz-kétszáz em- számú — zászlóaljából állt. Szende ernagy gazsága ekkor bizonyoso- be legfényesebben: mikor a felsőbb mesnokságok kérdést intéztek hoz- egy szüksége van-e pihenőre embe- ki? — ez az aranystráfos gazember ki még ekkor is csak „érdemeket” szerezni — azt felelte, hogy nincs.

A hadosztály elég erős! a hadosztálynak esufolt maroknyi- t tovább pusztult Szende altábor- jóvoltából.

A szibériai fogoly- szöktető és az arany- csillagosok

Simon mester, Radó Simon fo- goly volt messze Szibériában. Onnan hozta magával ezt a hamisítatlan meg- rázó Gorkij-stilust, amellyel keserves levelét Az Ember-nek megírta. Simon mester, a nowonikolajewszki fogoly- táborban arcképeket festett. Nehány rubelt összepingált és mivelhogy jó- szívü fiu, néhány aranycsillagos urat a szabadságához segített. Végül a raj- zoló is hazakerült, de annyi bajjal, hogy öt embernek is sok volna. A szegény beteg Simon sirását és pana- szát az aranycsillagok ellen im hall- gassátok meg emberek:

Budapest, 1918. december 31.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Sebesülten orosz fogságba kerültem, ahol 42 hónapot töltöttem. Fogságom ideje alatt huszegynéhány urnak a szö- kését segitettem elő. Legutóbb, mikor magam is szöktem, magammal hoztam Tomaszek 15. Ldw. I. R. századost, Leber János 15. Ldw. I. R. főhadnagyot, a nowonikolajewski fogolytábor pa- rancsnokát, Spitz Henrik 11. h. gy. ezr. és Szöcs György zászlósokat. Most itt fekszem a Kun-utcai Dolog-kórházban, ahol megállapították, hogy a vérem erő- sen fertőzött (erősen positiv +++), a tudóm csak tudóroncs (D.: Cat. ap. pulm. I. s.), szememre majdnem vak vagyok, a jobb szemem $V = S \frac{1}{7} \times 2.00\%$, a bal szememen B. 2 n 5. u. teljesen el- vesztettem látóképességemet.

A véretem esetleg még negatívvé is lehetne gyógyítani Salvarsan-nal, de Salvarsant nem kapok. A tudóm az re- ménytelenül hörög. A szememen egy- általán nem segíthetnek, de a kórház mégis humánus velem szemben s nagy- kegyesen megajándékozott egy szem- üveg-recepttel. Ha pénzem lesz, akkor elkészíttethetem magamnak.

A pénz az nem volna akadály, mert pénzem (néhány ezer koronám) van, illetve az én pénzem másoknál van t. i. (Nowo-Nikolajewskben, Szibéria) há- rom és fél év alatt keservesen, nehéz,

de becsületos munkával (arcképeket festettem, rajzoltam, fényképeztem stb.) néhány ezer koronát megtakarítottam. De a tiszt uraknál beállottak a nehéz idők, nem kaptak fizetést. Tanácsolták, hogy kölcsön veszik megtakarított pénzem s otthon majd visszafizetik. En kész örömmel adtam oda mindenemet. Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy ezekben a nehéz időkben, megfizethetetlen támaszuk, segítőársuk voltam, sőt a legkényesebb kérésüket is a lehető tapintattal és előzékenységgel teljesítettem.

Sőt szökésünk ideje alatt majdnem én viseltem az egész költséget. S csak szóbelileg tudnám elősorolni azokat a dolgokat, amiket elkövettem. szökésünk érdekében, persze ezalatt az urakat biztos helyre vittem s ők nyugodtan füstöltek stb. Utközben a táborparancsnok ur átvette még 500 kor. készpénzem megőrzés végett. Megérkeztünk Orsára, kértem a pénzem. A főhadnagy ur köhöcsél stb, majd holnap stb. Addig pedig adjam át a fehérneműmet. Orsán elküldönitettek bennünket. Azóta se pénz, se fehérnemű. A többi uraktól semmi. Én meg itt fekszem a kórházban s írom az ajánlott leveleket — hiába. Pedig azt hittem, hogy olyan magyszerű helyen van a pénzem. A szökés alatt (3 hónap) az adta az éltető erőt nekem, hogy haza érve, ezzel a kis pénzzel valami jövőt alapítok stb. Ordítani tudnék a kétségbeeséstől.

A levelek, nyugták s még igen sok érdekes dolgok itt vannak nálam a kórházban. Apró, kedves epizódok, melynek hallatára ökölbe szorul a kéz. Talán a n. b. „Ember“ keze is.

Nem irhatok többet, furcsán érzem magam. Kérem tessék elfáradni hozzám, itt mindent, sok mindent elmondok és hivatalosan bizonyítani fogok.

Az igen tisztelt szerkesztő ur kész szolgálja stb.

Radó Simon
Kun-utca 4,
szoba 125.
Dolog-kórház.

*

Öszintén így szól a levele Radó Simonnak, aki kész hivatalosan is bizonyítani „stb“. Borzalmas az a portré, amit e tisztokról a levelében festett. Aranycsillagos urak, legalább a fehérneműjét adják vissza Simonnak, aki vakon, vérbajjal és rozzant tudóval új életet akar kezdeni.

Nagy Pál altábornagy és a harmincas honvédek borpénze

Senyei Nagy Pál, Mária Terézia renddel kitüntetett altábornagy borus emlékkönyvéből közöljük alábbi fejezetet:

A harmincas honvédegyalozás legénysége tavasszal a borpénz felhozatalához való kifizetését követelte. Én pedig ugyanis a borpénzt, naponta fejenkint 78, azaz hetvennyolc forintért visszatartották, azon a címen, hogy a legénység étkezésének javítására fordítják. A legénység azonban úgy találta, hogy a körülmény nem javul, ellenkezőleg, a huszárszen elmarad, egy darabig türelmetlen ezt az állapotot, de Eszéken meglapodtak abban, hogy kérni fogják a borváltság kifizetését, ami valóban — tehát olyan helyen, ahol szárolhat — nagy segítség egy honvédegyen bakának.

A borváltság kifizetése azonban elmaradt. Nagy Pál altábornagy — nem tudni, mi okból — nem hajlandó a jogos kívánságot teljesíteni, ellenkezőleg lázadásnak nevezte, és a legénység fellépett egész sereg embert katonai bíróság elé állított és több évi börtönröndet, öreg, többször megsebesült altiszteket pedig lefokoztatott. Elítéltek, akiknek a büntetés kifizetését a háboru befejezése után let volna megkezdnie, természetesen rögtön az első arcvonalban rültek. Ha az elítéltek valamely a tűzvonalból csapatjával visszavált pihenőre a tartalékba, akkor Nagy Pál altábornagy ur parancsára be kellett vonulnia a negyvenedik honvédhadosztály tábori főparancsába, ahol pihenés helyett sötétkötény kában, piszokban, tetvek közt dolgozhatott a katonaélet gyönyörű geire.

Nagy Pál emlékkönyvében még néhány ehhez hasonló históriát

Fehér József

Weisz Manfréd a harctéren

Mielőtt a harctérré kerültünk, — 1915. augusztusában, — három hétig Novy-Mylatin községben volt az akkor még kezdetleges kiképző-csoport. Két hét múlva parancsot kaptunk, hogy a legénységgel harcszerű lövészetet tartsunk. Ez a lövészet úgy történt, hogy kiástak egy kezdetleges fedezéket és néhány száz méterre ettől céltáblákat helyeztek el. A fedezéknél fölláلتották a századokat és leadtak fejenként huszonöt, összesen huszonöt ezer lövést. Mikor a táblákat megvizsgálták, kiderült, hogy a lövések közül összesen 3, azaz három talált. Alig akartunk hinni a szemünknek. Hosszas találgatás következett; a bakákat gyanúsítottuk, hogy szándékosan löttek rosszul, mikor az egyik tiszt felfedezett egy negyedik találatot a golyóval együtt. A golyó bennmaradt a kemény papírban, mert nem volt elég átütő ereje. Ezt furcsának találtuk, de megjegyeztem, hogy huszonöt ezer töltény közül megtörténhetik eggyel az, hogy kevesebb löporral van töltve. Alig mondtam ezt ki, jelentette az egyik törzsőrmester, hogy a golyók mind ott fekszenek a földön a katonák lábai előtt, negyven-ötven lépésre a kilövés helyétől. Megállapítottuk, hogy az őrmester igazat állított. A golyóknak még annyi átütő erejük sem volt, hogy a földbe furódtak volna, ott feküdtek ezüstös sávbán a fűvön.

Ilyen municióval indultunk a frontra!... Az esetről különben Issekutz Jenő százados jelentést tett a felsőbb parancsnokságnak, de eljárásának semmi eredménye sem lett. Természetes, hiszen a patronok — mint megállapítottuk — Weisz Manfréd gyárából kerültek ki.

1915. decemberében ismét találoztam a fronton Weisz Manfréd nevével. Sürgős parancsot kaptunk ugyanis, hogy az összes Weisz

Manfréd-gyárból kikerült konzerveket azonnal el kell a legénységtől szedni és be kell szolgáltatni. Kérdezőködtem az ezredparancsnokságnál a rejtélyes intézkedés okáról, de természetesen kitérő választ adtak és eltitkolták a valódi okot.

A Brusszilovi offenzíva legforróbb napjaiban — 1916. júniusában — a kassai 27-ik tábori tarackezred egy ütege fedezte állásainkat és lőtte az oroszokat, akik elszánt támadást indítottak ellenünk. Az üteg harminc lövést adott le és elképzelhető, hogy milyen lelkiállapotban állapítottuk meg, hogy a harminc közül három robbant fel. A többi „megdőglött”. Az ütegpáncsnok másnap azzal védekezett, hogy maga részéről mindent megtett: számtalanszor kért és könyörgött, hogy ne küldjenek Weisz Manfréd-féle municiót, mert hasznavehetetlen.

Weisz Manfrédnek sose lett ezekből az esetekből baja, pedig a frontokon ezer és ezer esetben mondtak csődöt — gyakran a legkritikusabb percekben — a csepeli gyárból kikerült gránátok. A hatalmas löszergyárosnak mindig elnézték a homokkal töltött shrapnelleket és a romlott konzerveket. Utána kellene nézni, hogy hová lettek a Weisz Manfréd ellen beadott feljelentések, illetve, hogy ki semmisítette meg azokat és nem ártana esetleg most állítani bíróság elé a municiógyárost, hogy számoljon ezekért az üzelmekért, amelyek miatt sok magyar-katona maradt a különböző harctereken — örökre.

Dr. Zimmermann Dezső.

Felelős szerkesztő és kiadó:
GÖNDÜR FERENC.

Helyettes szerkesztő:
DIÓSZEGHY TIBOR.

Szerkesztőség: IV. ker., Királyi Pál-utca 14. Kiadóhivatal: VI. ker., Izabella-utca 65. Telefon: Szerkesztőség József 68—86, Kiadóhivatali telefon 26—87. Megjelenik minden kedden.

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI., Nagymező-utca 17. szám

Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

Ma és mindennap. Kezdeti 7/47 órakor.

A POTFÉRJ

EYSLER-operett.

GYÁRFÁS Dezso. — Kitty STARLING és a januári műsor slágere.

A rótszakáll

Bünelgyi rejtelm 6 felvonásban

OMNIA

mozgóképszínház
VIII., József-körut 31.

A nőstény ördög

Dráma 3 felvonásban

ROYAL ORFEUM

Erzsébet-körut 31

Uj műsor. Kezdeti 8/47 órakor

SÖRKABARÉ

Kezdeti . 7 órakor

Nyitás 1/47 órakor

TÉLIKERT

NAGYMEZŐ-U. 22-24. TELEFON: 167-25

Nemzetközi
Variete műsor

ZSOLDOS TANINTÉZET

VII., Dohány-utca 84.

Telefon 32-40.

a legjobb
sikerrel
készít elő
magán-
vizsgákra.

Diana crème és Diana puder

3 és 6 koronás
dobozokban

Mindenütt
kapható!

Vigyázat, nem
a u haz!

Az összes hang-
szerek készítő mestere

Hangszer-Otthon
Fekete Mihály

Budapest, József-körut 21.

- Iskola hegedűk habos jávorfából K 80.-
- Zenekarli hegedűk, gyönyörű
munka, öblös hangú ... K 120.-
- Berzsenyfa vonó ... K 20.-
- Népszava harmonika acélozott
sarkokkal, csoda erős hangú ... K 100.-
- Magyar népcitera, saját készít-
ményű ... K 45.-
- Köztársasági gramofon ... K 150.-
- Köztársasági gramofon zomán-
cozott tölcsérrel ... K 180.-

Megrendeléssel előleg küldendő.